משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף ענפי הצומח, תחום פרחים

ספטמבר 2023
אלול תשפ״ג

ספארי סנסט - הנחיות לעונה לקראת הסתיו

יחיאל שטיינמץ, רפרנט גידול פרוטאות

הקדמה

עלון מספר 32 הוא העלון האחרון, שאותו אני עורך ובו אני כותב את ההנחיות לעונה לספארי סנסט. על פי רוב, רק פרחים שיש להם נפח משמעותי בגידול בישראל זוכים ל'הנחיות לעונה' בעלון, אבל בשל חיבתי הגדולה לענף זה, שאותו אני מלווה מ'שחר נעורי' ועד היום, דאגתי לכתוב ולפרסם. ה'ספארי' מלווה אותי מתחילת עבודתי באגף הפרחים. אפשר לומר שגם צמחתי אתו, ובכל הענווה - גם הצמחתי אותו. הייתה לי זכות גדולה ללמוד וללמד, לחקור ולכתוב, ללוות, להוביל סיורים וימי עיון, להכיר את ענף הפרוטאות מארץ מוצאו בדרא״פ, להשתתף בכנסים בין-לאומיים, ובעיקר בעיקר – ללמד חקלאים רבים את רזי הגידול. לרשות כל מגדל בהווה ובעתיד עומדות הנחיות הגידול, המפורסמות באתר משרד החקלאות (לספארי סנסט, לאוקוספרמום ולפרוטאות), ויותר מכך – מדריכי שה״מ אשר למדו את הגידול וילוו את המגדלים בנאמנות ובמקצועיות.

סקירה קצרה של ההיסטוריה

גידול הספארי סנסט בישראל תפס תאוצה בשנות התשעים והגיע להיקף של מעל 2,000 דונם, ולכמות יצוא של כ- 25 מיליון ענפים. בשנת 2007 בערך החלה ירידת מחירים, ועמה דעיכה של הענף כולו. סיבות נוספות גרמו לירידה ברווחיות, כמו עלייה במחירי התשומות. תחילה עזבו את הענף קיבוצים ומושבים שיתופיים, שבתחילת הדרך הקצו לגידול חלקות גדולות מאוד (מעל 100 דונם), ובהמשך עזבו את הענף גם מושבניקים. כיום יש בישראל כשישה מגדלים, המשווקים את תוצרתם לשוק המקומי וליצוא, ורואים ברכה בעמלם. לאורך כל השנים זכה הספארי לטיפול מסור של מו״פ, שיווק, ארגון והדרכה. שילוב זה, כשהוא מתקיים, נותן כוח רב, יציבות ושגשוג, פותר בעיות וגם מייצר הזדמנויות חדשות. להלן גרף המציג את הכמות והמחיר של הגידול, הרלוונטי לשנים שבהן עוד עקבנו באדיקות אחר הנעשה בשוק.

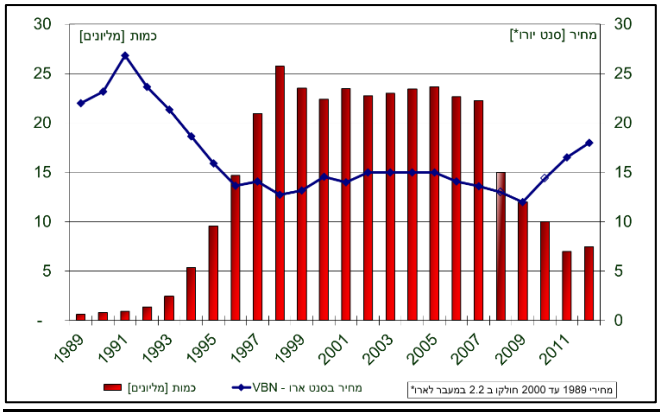

גרף 1: כמות ומחיר של ענפי ספארי סנסט בבורסות הולנד בשנים 1989 עד 2012
(נתוני שנת 2008 וכן המחיר בשנת 2010 הם משוערים)

הנחיות לעונה

לאחר חודשים רבים של השקיה ודישון במנות קצובות, מומלץ עתה לבצע 'שטיפה', כלומר להשקות במנה אחת גדושה של כ-30 מ"ק לדונם, לסילוק המלחים המצטברים בשולי בצל ההרטבה. השקיה זו גם מרעננת את בית השורשים.

מניעת עשבייה - לקראת החורף מומלץ לרסס במונעי נביטת עשבים. החומר המקובל לריסוס למניעת נביטה הוא גול/גליגן בשיעור של 200 סמ"ק לדונם. לאחרונה נוסו בהצלחה גם החומרים צ'לנג' ואליון, אך מומלץ שלא להשתמש באליון בחלקות צעירות ובחלקות המיועדות לעקירה, בשל השפעתו ארוכת הטווח.

השקיה ודישון - עם ירידת הטמפרטורות, יש להפחית את מנות המים. ניתן להיעזר ביישומון ההשקיה 'נתוני השקיה', שפותח על ידי משרד החקלאות. חשוב לזכור כי אין להפסיק את ההשקיה עם הגשם הראשון אלא רק לאחר שירדה כמות גשם משמעותית. בחלקות הסובלות מכלורוזה ניתן לרסס בברזל. הריסוס בברזל בתקופת הקיץ, עד חודש אוקטובר, ייעשה בגפרת ברזל או בסקווסטרין ודומיו, אך עם ירידת הטמפרטורה בסתיו יש לעבור לתכשירים אחרים, כמו פירוטכניקה במינון 0.3% או פרוסטרן ודומיו בריכוז שהוזכר. ניתן גם להגמיע בעת הצורך בכילאט ברזל (סקווסטרן, פרוסטרן וכו'), בייחוד שתילים צעירים.

טיפול בענפים הקטופים - בעבר, כאשר נשלחו הענפים לחו"ל במשלוח ימי, התגלה בהם לעתים ריקבון בעלווה, ולכן גובשו הנחיות מחמירות ביותר לטיפול בענפים. כיום המשלוח הוא אווירי וניתן להסתפק בטיפול המצוין להלן: קטיף בשעות קרירות; הקפדה על קטיף של ענפים בשלים; שמירת הענפים בדלי מים המכיל בקטריוציד TOG-6 - 3.6 גר' ל- 40 ליטר מים, או חומרים דומים; העברת הענפים לקירור; הגמעה ב- TOG-3 בריכוז של 0.1%; הקפדה על קירור מיטבי לפני האריזה.

לקראת שתילת חלקות חדשות - יש לבחור חלקות מנוקזות היטב ודלות גיר. מומלץ לבצע עיבוד מעמיק ולהכין ערוגות גבוהות לשיפור הניקוז. ניתן לחפות את הקרקע בפלסטיק למניעת עשבייה. המרווח בין הערוגות יהיה 1.8-2 מטרים, והמרווח בין השתילים בשורה - 80 ס"מ. מועד השתילה המומלץ הוא האביב, אך ניתן לשתול גם במהלך הקיץ כולו.

ניתן למצוא הנחיות גידול מלאות באתר שה"מ, והחיפוש יבוצע לפי "הנחיות ספארי סנסט", **וכן בקישור שבהמשך המאמר.**

תקציר הנחיות גידול ספארי

שתילה – שתילים מורכבים עדיפים על רגילים, מרווח השתילה יהיה 2 מטרים בין השורות, ומטר אחד עד 80 ס״מ בין השתילים.

מועד השתילה המומלץ הוא עונת האביב.

הדברת עשבייה טרום-שתילה – כדאי לשתול תחת חיפוי פלסטיק. מומלץ לפתוח מים חודש לפני השתילה, להדביר את העשבייה הנובטת, ורק אז לשתול. אפשרות נוספת היא לפתוח מים, לרסס את עיגולי ההרטבה בגול וברונסטאר, להמתין שלושה ימים, ורק אז לשתול.

השקיה – לפי יישומון ההשקיה: 'נתוני השקיה' של שה״מ. בקרת ההשקיה תיעשה באמצעות בקרי רטיבות קרקע.

דישון – דישון פרופורציונלי בדשן מורכב, המכיל חנקן, זרחן, אשלגן ויסודות קורט. מומלץ מאוד להשתמש בחנקן אמוניאקלי. יש צורך בתוספת כילאט ברזל בהשקיה בשיעור של 500 גרם עד 1 ק״ג לדונם לשנה. כמות החנקן השנתית היא כ- 20 ק״ג חנקן לדונם לשנה.

הגנת הצומח – למניעת פגעי שורש וקרקע מומלץ לרווח בין ההשקיות לכדי 3-4 ימים. מומלץ לחזק את מערכת השורשים באמצעות חומצה זרחתית (קנון) בשיעור של 1 ליטר לדונם באביב ובסתיו. רצוי להרחיק את הטפטפות מגזעי הצמחים לאחר שלב הקליטה.

עיצוב ענפים – ניתן לקטום את הענפים בראשם בחודשים אפריל עד מאי, כדי ליצור פיצול ולקבל ענפים באורך של 60-70 ס״מ. קוטר הענף המתאים לקיטום הוא כ-7 מ״מ (עובי עיפרון). בחודש ספטמבר ניתן לקטום ענפים לקבלת ענפי ספריי.

גיזום – יש לבצע במהלך החורף ולא יאוחר מסוף חודש מרס. בצמחים בוגרים מומלץ לבצע דילול ענפים.

טיפול בפרח הקטוף - הקטיף ייעשה בשעות הבוקר (בימים חורפיים ניתן לקטוף כל היום). יש לקטוף לתוך דליים עם מים נקיים. יש להקפיד לקטוף ענפים בשלים בלבד. בדליים יש להוסיף בקטריוציד. לצורך שמירה על חיי מדף טובים וארוכים יש להטעין ב- TOG3 בריכוז 0.1%. לאחסון ארוך טווח יש לטבול בקוטל פטריות.

להרחבה

הנחיות גידול ספארי סנסט באתר שה״מ:

https://www.gov.il/BlobFolder/reports/moag-dapon-129/he/Professional_information_hanchayot_gidul_leucadendron_2013.pdf

מאמר מומלץ, הכולל סקירה של זני הלאוקודנדרון, שהתפרסם בעלון מספר 31:

https://www.pulseem.com/Pulseem/ClientDocs/9859///%D7%A1%D7%A4%D7%90%D7%A8%D7%99-%D7%A1%D7%A0%D7%A1%D7%98-%D7%A2%D7%9C%D7%95%D7%9F-31.pdf